

THL:n ilmiöt

eriarvoisuus ja erivertaisuus, väestörakenteen muutos, ilmastonmuutos ja hyvinvointitalous

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Pekka Rissanen

13.11.2019

> ***Tasa-arvoisuus vahvistaa osallisuutta ja tukee sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.***

ILMIÖ 1

Eriarvoisuus ja erivertaisuus - oikeudenmukaisesti jakautunut hyvä on reilun yhteiskunnan mittari

Riittävä toimeentulo, toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut ja hyväksi koettu osallisuus ovat hyvinvoinnin rakennusainetta.

Arvoisia ja vertaisia
Tasa-arvoisuuden toteutuessa ihmiset ovat tasavertaisia, ja päinvastaisessa tapauksessa erivertaisia.

Laadultaan sitkeää
Suomessa eriarvoisuuden kaventaminen on ollut vahva vire ainakin 25 vuotta. Väestöryhmien erot ovat kuitenkin säilyneet suurina.

Hyvää kaikille, mutta ei samassa määrin
Elinajanodote on pidentynyt 11 vuodella 1970-luvun alusta. Mutta alimman ja ylimmän tulokymmenyksen elinajanodotteessa on miehillä 10 vuoden ja naisilla 6 vuoden ero.

Myös alueelliset erot ovat suuret
Alle 80-vuotiaana kuolleet menettivät vuonna 2017 Etelä-Savossa 50% enemmän elinvuosia (per 100.000 asukasta) kuin Pohjanmaalla

Sukupolvien kierre
Eriarvoisuus ruokkii osattomuuden kokemusta: yksilö ei koe itseään merkityksellisiksi eikä usko mahdollisuuksiinsa.

> ***Hyvinvointi-talouden ratkaisut voivat helpottaa väestörakenteen muutoksen vaikutuksia.***

ILMIÖ 2

Väestörakenteen kahdensuuntainen muutos – hyvinvointiyhteiskunnan suuri kysymysmerkki

Väestörakenteen muutos edellyttää pikaista palvelurakenteen uudistamista.

Väestörakenteen madonluvut
Nykyisenlaisella nettomaahanmuutolla väkiluku kasvaa n. 15 vuotta. Käänteen jälkeen, 2050-luvulla, väkiluku olisi nykyistä pienempi.

Syntyvyyden voimakas lasku ja työikäisten määrän väheneminen heikentää työssäkäyvien osuutta. Tämä rapauttaa hyvinvointivaltion rahoituspohjaa. Työllisyysasteen nosto on ensisijaisen tärkeää.

Huolenaihe ylitse muiden
Vanhusväestön hoivantarve kasvaa 2030 mennessä. Hoitohenkilö-kunnan lisätarve on arviolta n. 25 000, valtaosa perus- ja lähihoitajia. Tuottavuuden parantaminen helpottaisi menojen kasvupainetta.

On kehitettävä eläke- ja palvelujärjestelmää ja erityisesti lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikkaa sekä edistettävä maahanmuuttoa.

Enemmistö Suomesta harmaantuu
Väestörakenteen muutos on hyvin erilaista eri puolilla Suomea. Tällä hetkellä yli 64–vuotiaita asukkaita on yhdeksässä sairaanhoitopiirissä enemmän kuin joka neljäs. Erot ovat suuret: Itä-Savon asukkaista 32 % on eläkeikäisiä, Uudellamaalla 17 %.

Ilmastonmuutos lisää eriarvoisuutta, erityisesti alueellista.

ILMIÖ 3

Ilmastomuutos – vaikutukset näkyvät ihmisten terveydessä ja hyvinvoinnissa

Keskustelu on käynnistynyt, tutkimustietoa tarvitaan.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät tunne rajoja
Köyhyys ja eriarvoisuus pahenevat maapallon haavoittuvilla alueilla. Ilmansaasteet ja ääri-ilmiöt, kuten tulvat ja hirmumyrskyt, kuivuus ja metsäpalot, yleistyvät. Seurauksena mittavat ilmastopakolaisvirrat.

Ekologiset muutokset vaikuttavat myös infektiotautien leviämiseen. Hyönteisten välittämien tautien, kuten keltakuumeen, laajenemisesta uusiin elinympäristöihin on jo näyttöä.

Sään ääri-ilmiöihin on varauduttava myös Suomessa
Lisääntyvien tulvien ja myrskyjen yleistyminen voi johtaa infrastruktuurin häiriötilanteisiin. Ne vaikuttavat myös terveyden- ja sosiaalihuollon toimintaan, ja vaatii ennalta varautumista.

Helteisiin liittyvä sairastuvuus ja kuolleisuus lisääntyy. Nollakelien yleistymisen vuoksi liukastumistapaturmien määrä kasvaa. Puutiaisten levittämät taudit voivat yleistyä.

Kysymyksiä enemmän kuin vastauksia
Emme tiedä esimerkiksi miten paljon ilmastonmuutos vaikuttaa puhtaan veden saantiin, ravitsemukseen, muuttoliikkeeseen tai nuorten, meidän kaikkien, tulevaisuudenuskoon ja ahdistukseen.

> *Ihmiset eivät ole taloutta varten, vaan talous on ihmisiä varten.*

ILMIÖ 4

Hyvinvointitalous – talouden hyvä kierre syntyy hyvinvoinnista

Hyvinvointipolitiikkaa ja talouspolitiikkaa pitää tarkastella, ja niistä pitää päättää, yhdessä – toinen ei loista ilman toista!

Täyskäännös
Perinteinen talouspolitiikka: talouskasvu ensin, jakovara myöhemmin
Hyvinvointitalous: ihmisten hyvinvointi varmistetaan ensin, se edistää taloudellista kasvua

Hyvän kierre
Hyvinvoivat ihmiset ovat terveempiä, innovatiivisia ja tuottavia. Talouskasvu edistää kaikkien hyvinvointia ja yhteiskunnan vakautta.

Ennaltaehkäisevä sosiaali- ja terveydenhuolto varhaisvaiheessa maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Silti vain noin 3 % EU:n terveysbudjetista käytetään ennaltaehkäisyyn ja noin 97 % hoitoon.

Kaikki mukaan tarkoittaa lisää voimavaroja
Hyvinvointitaloudessa tavoitteena on kaikkien pitäminen osallisina ja varmistaa yhdenvertaiset mahdollisuudet. Naisten alhaisemmasta työllisyysasteesta aiheutuu arviolta 2,8 % kustannukset EU:n bkt:stä.

Ei vain myötätuulessa vaan myös vastamäessä
Hyvinvoinnin tukeminen on taloudellisesti järkevä investointi myös laskusuhdanteessa. Esimerkiksi koulutukseen investointi edistää merkittävästi talouskasvua.